



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 371/2020-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. júla 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a zo sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľky obchodnej spoločnosti 1. SPS services s. r. o., SNP 1301, Žiar nad Hronom, IČO 44 262 884, zastúpenej advokátskou kanceláriou IURISTICO s. r. o., Cimborkova 13, Košice, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Matej Kukura, PhD., vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 24 S 152/2017 z 31. júla 2018 vo výroku o náhrade trov konania a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Asan 25/2018 z 25. septembra 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť obchodnej spoločnosti 1. SPS services s. r. o. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého rozhodnutia a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. decembra 2019 doručená ústavná sťažnosť obchodnej spoločnosti 1. SPS services s. r. o., SNP 1301, Žiar nad Hronom, IČO 44 262 884 (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej aj „dodatkový protokol“) rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 24 S 152/2017 z 31. júla 2018 vo výroku o náhrade trov konania (ďalej aj „napadnutý rozsudok“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 6 Asan 25/2018 z 25. septembra 2019 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a priložených príloh vyplýva, že sťažovateľka (žalobkyňa) sa správnou žalobou z roku 2017 domáhala preskúmania zákonnosti a zrušenia rozhodnutia Národného inšpektorátu práce v Košiciach (ďalej len „druhostupňový orgán verejnej správy“) č. PO/BEZ/2017/5184, O-555/2017 zo 6. septembra 2017, ktorým zamietol odvolanie sťažovateľky a potvrdil rozhodnutie Inšpektorátu práce Banská Bystrica (ďalej len „prvostupňový orgán verejnej správy“) č. k. 115/17-1.0/pok/r. IPBB-UPS/ROZ/2017/121 z 20. júna 2017, ktorým sťažovateľke ako zamestnávateľovi uložil pokutu v sume 2 500 € z dôvodu nezabezpečenia stravovania šiestim zamestnancom vo všetkých pracovných zmenách (po práci vykonávanej viac ako 4 hodiny) zodpovedajúceho zásadám správnej výživy priamo na pracovisku alebo v jeho blízkosti v kontrolovanom období január až október 2016, ako aj z dôvodu porušenia zákazu nelegálneho zamestnávania tým, že zamestnankyňa, ktorá podľa pracovnej zmluvy z 30. októbra 2016 od 1. novembra 2016 pracovala u sťažovateľky, neprihlásil do registra Sociálnej poisťovne pred začatím výkonu práce, ale až 2. novembra 2016 o 13.30 h.

3. Krajský súd prvým výrokom rozsudku sp. zn. 24 S 152/2017 z 31. júla 2018 uvedené rozhodnutie druhostupňového orgánu verejnej správy a rozhodnutie prvostupňového orgánu verejnej správy zrušil a vec vrátil prvostupňovému orgánu verejnej správy na ďalšie konanie s tým, že jeho predmetom budú len skutkové zistenia týkajúce sa nedodržania povinností sťažovateľky ako zamestnávateľa poskytovať v kontrolovanom období svojim zamestnancom stravovanie podľa § 152 ods. 1 a 2 Zákonníka práce. Sťažovateľka totiž pôvodne v administratívnom konaní tvrdila, že stravovanie pre svojich zamestnancov zabezpečovala prostredníctvom inej osoby, avšak toto tvrdenie nepreukázala a ani z dokladov, ktoré predložila v administratívnom konaní, nevyplýva splnenie tejto povinnosti. Sťažovateľka v odvolaní proti prvostupňovému rozhodnutiu orgánu verejnej správy tvrdila, že zamestnancom poskytuje stravovacie poukážky, avšak ani toto tvrdenie v administratívnom konaní (ani v preskúmovacom konaní pred správny súdom) nepreukázala. V správnej žalobe už poukazovala na to, že povinnosť zabezpečovať stravovanie prostredníctvom stravovacích poukážok (v zmysle § 152 ods. 4 a 5 Zákonníka práce) nemá, pretože má možnosť za splnenia zákonom stanovených podmienok poskytovať zamestnancovi finančný príspevok podľa § 152 ods. 6 Zákonníka práce. Ani takáto argumentácia však nebola podľa správneho súdu spôsobilá spochybniť zákonnosť napadnutého rozhodnutia, ktorým bola žalobcovi uložená pokuta za porušenie povinnosti stanovenej v § 152 ods. 1 a 2 Zákonníka práce, pretože jednak v žalobe netvrdila, že zamestnancom takýto finančný príspevok poskytovala a ani neoznačila, resp. nepredložila doklady, ktoré by poskytovanie finančného príspevku na stravovanie zamestnancom osvedčili. Z administratívneho spisu preukázanie takéhoto poskytovania stravovania formou poskytnutia finančného príspevku rovnako nevyplýva, na čo poukázal aj druhostupňový orgán verejnej správy vo svojom vyjadrení, keď konštatoval, že v priebehu administratívneho konania zo sťažovateľkou predložených mzdových listov a výplatných pásov kontrolovaných zamestnancov za kontrolované obdobie nevyplýva zrážanie príspevku zamestnancom na stravovanie ani poskytnutie finančného príspevku na stravovanie. Vo vzťahu k nezabezpečeniu stravovania zamestnancom nie sú námietky sťažovateľky spôsobilé vyvodiť záver o nezákonnosti rozhodnutí orgánov verejnej správy.

3.1 Konanie sťažovateľky, ktoré bolo orgánmi verejnej správy posúdené ako nelegálne zamestnávanie, v čase rozhodovania krajského súdu vzhľadom na skutkové

okolnosti prípadu a novšiu právnu úpravu priaznivejšiu pre sťažovateľku nie je porušením právnej povinnosti stanovenej v zákone č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len zákon č. 82/2005 Z. z.) v znení účinnom od 1. januára 2018.

3.2 Vzhľadom na uvedené skutočnosti krajský súd druhým výrokom rozsudku sp. zn. 24 S 152/2017 z 31. júla 2018 sťažovateľke podľa § 167 ods. 3 Správneho súdneho poriadku (ďalej aj „SSP“) nepriznal náhradu trov konania pre existenciu okolností hodných osobitného zreteľa spočívajúcich v tom, že sťažovateľka nebola v konaní úspešná z dôvodov nezákonnosti napadnutého rozhodnutia uplatnených v žalobe. Sťažovateľka bola úspešná v konaní preto, že v zmysle nového právneho predpisu, ktorý začal platiť až v priebehu tohto súdneho konania, bol správny súd povinný, keďže išlo o vec správneho trestania, prihliadnuť mimo žalobných bodov aj na to, že nebola dodržaná jedna zo zásad trestného práva, a to zásada aplikácie neskoršieho zákona, ak je pre páchatel'a priaznivejšia. V tejto súvislosti krajský súd uviedol, že prvostupňový orgán verejnej správy i druhostupňový orgán verejnej správy v čase vydania rozhodnutia aplikovali na zistený skutkový stav veci platný a účinný zákon (zákon č. 82/2005 Z. z. v znení účinnom do 31. decembra 2017), pričom v prípade, ak by v priebehu preskúmvacieho konania nebola prijatá nová právna úprava (novela citovaného zákona účinná od 1. januára 2018), bola by žaloba sťažovateľky zamietnutá ako nedôvodná. Sťažovateľka síce podaním doručeným krajskému súdu 8. februára 2018 doplnila dôvody správnej žaloby a poukázala na okolnosť zániku trestnosti konania, ktoré bolo orgánmi verejnej správy posúdené ako nelegálne zamestnávanie, avšak urobila tak až po uplynutí dvojmesačnej lehoty na podanie správnej žaloby (§ 181 ods. 1 SSP). Podľa § 183 SSP môže žalobca rozšíriť správnu žalobu alebo doplniť správnu žalobu o ďalší žalobný dôvod alebo o ďalšie žalobné body len v lehote ustanovenej na podanie žaloby. K tomuto podaniu sťažovateľky preto krajský súd nemohol prihliadať.

3.3 Krajský súd umožnil účastníkom konania vyjadriť svoje stanovisko k použitiu § 167 ods. 3 SSP, čo obaja urobili.

4. Proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 24 S 152/2017 z 31. júla 2018 vo výroku o náhrade trov konania podala sťažovateľka kasačnú sťažnosť z dôvodov, že krajský súd

rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci a že v konaní alebo pri rozhodovaní sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe kasačného súdu, pričom poukázala na rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 6 Sžo 150/2015 z 28. júna 2017, ako aj na rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 6 S 91/2015 zo 7. septembra 2016, ktorými boli rozhodnutia orgánov verejnej správy zrušené a úspešným žalobcom boli priznané trovy konania. Sťažovateľka pritom napadla (len) tú časť rozsudku krajského súdu, ktorý sa týkal konania sťažovateľky, ktoré bolo orgánmi verejnej správy posúdené ako nelegálne zamestnávanie. V tejto súvislosti svoje pochybenie spočívajúce v neprihlásení zamestnankyne do registra Sociálnej poisťovne pred začatím výkonu práce, ale až 2. novembra 2016 o 13.30 h. obhajovala tým, že išlo o drobné porušenie poriadkovej povinnosti, ktoré nenapĺňa skutkovú podstatu nelegálneho zamestnávania, a ako také nebolo sankcionovateľné ani podľa predchádzajúcej právnej úpravy.

5. Najvyšší súd uznesením sp. zn. 6 Asan 25/2018 z 25. septembra 2019 kasačnú sťažnosť sťažovateľky zamietol podľa § 461 SSP ako nedôvodnú a účastníkom nárok na náhradu trov kasačného konania nepriznal. V odôvodnení napadnutého uznesenia najvyšší súd konštatoval, že § 167 ods. 3 písm. a) SSP má slúžiť na odstránenie neprimeranej tvrdosti, resp. na dosiahnutie spravodlivosti pre účastníkov konania pred správny súdom, pokiaľ ide o vedenie súdneho konania a jeho výsledok.

5.1 V preskúvanom prípade sa najvyšší súd stotožnil s právnym názorom správneho súdu, ktorý napriek vecnému úspechu v konaní nepriznal sťažovateľke právo na náhradu trov konania proti žalovanému, aplikujúc § 167 ods. 3 písm. a) SSP, keď dôvod hodný osobitného zreteľa vzhliadol v zmene zákonnej úpravy. K zrušeniu žalobou napadnutého rozhodnutia druhostupňového orgánu verejnej správy a rozhodnutia prvostupňového orgánu verejnej správy došlo z iných dôvodov, ako namietala sťažovateľka v žalobe. Najvyšší súd s poukazom na právnu úpravu nelegálneho zamestnávania (účinnú do 31. decembra 2017) vyhodnotil námietku sťažovateľky, že ani v čase, keď orgány verejnej správy rozhodovali o uložení pokuty, nemali za nelegálne zamestnávanie sťažovateľku postihovať, keďže ani podľa prechádzajúcej právnej úpravy nemal byť skutok sankcionovaný, ako neopodstatnený. V čase rozhodovania prvostupňového orgánu verejnej správy a druhostupňového orgánu verejnej správy bola skutková podstata porušenia

uvedenej povinnosti sťažovateľkou naplnená, pričom orgány verejnej správy správne zistili skutkový stav veci a tento aj správne právne posúdili.

5.2 Najvyšší súd zároveň konštatoval, že rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 6 Sžo 150/2015 z 28. júna 2017, ako aj rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 6 S 91/2015 zo 7. septembra 2016 sa týkali skutkovo a právne odlišných vecí, preto ich nie je možné na daný prípad aplikovať.

6. S uvedenými závermi krajského súdu a najvyššieho súdu sťažovateľka nesúhlasí a v ústavnej sťažnosti im vytýka, že sa bezdôvodne odchyľili od základnej zásady priznania náhrady trov konania účastníkovi, ktorý mal v správnom súdnom konaní úspech, pričom nepriznanie náhrady trov konania sťažovateľke z dôvodov hodných osobitného zreteľa náležite neodôvodnili. Podľa názoru sťažovateľky v obdobných prípadoch súdna prax náhradu trov konania voči protistrane priznáva, avšak v jej prípade odklon od súdnej praxe nie je dôvodný ani odôvodnený. K zámeru aplikovať výnimku z pravidla o rozhodovaní o náhrade trov konania mal krajský súd, resp. najvyšší súd sťažovateľke umožniť sa vyjadriť.

6.1 Vzhľadom na uvedené sťažovateľka v petite ústavnej sťažnosti navrhuje, aby ústavný súd po prijatí veci na ďalšie konanie vo veci samej nálezom vyslovil porušenie jej základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým rozsudkom krajského súdu vo výroku o náhrade trov konania a napadnutým uznesením najvyššieho súdu, aby napadnutý rozsudok krajského súdu vo výroku o náhrade trov konania a napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie a aby sťažovateľke priznal náhradu trov konania.

II.

Relevantná právna úprava a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva

7. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

8. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

9. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity, v zmysle ktorého ústavný súd o porušeníach základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd rozhoduje len v prípade, ak je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, ak by účinky výkonu tejto právomoci všeobecnými súdmi neboli zlučiteľné s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1 ústavy) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje najvyšší súd (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96).

10. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

11. Formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu správnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

12. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

13. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy).

14. Ústavné právo fyzických osôb a právnických osôb, ktoré obhájitelným spôsobom tvrdia, že boli na svojich právach ukrátené rozhodnutím orgánu verejnej správy, obrátiť sa na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak, pričom z právomoci súdu nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd, zaručuje čl. 46 ods. 2 ústavy. Obhájitelnosť tvrdenia v danom prípade znamená, že vzhľadom na právnu úpravu a na okolnosti prípadu bolo konkrétne rozhodnutie orgánu verejnej správy spôsobilé zasiahnuť do práv alebo právom chránených záujmov fyzických osôb alebo právnických osôb, ktoré tvrdia, že boli rozhodnutím orgánu verejnej správy dotknuté. V tomto rozsahu (pokiaľ ide o garantovanie práva na prístup k súdu) predstavuje ustanovenie čl. 46 ods. 2 ústavy *lex specialis* vo vzťahu k všeobecnejšiemu ustanoveniu čl. 46 ods. 1 ústavy. Aj v prípadoch, keď právo na prístup k súdu účastníka súdneho konania má svoj ústavný základ v čl. 46 ods. 2 ústavy, je súd konajúci vo veci viazaný princípmi spravodlivého súdneho konania vyplývajúcimi z čl. 46 ods. 1 ústavy. Obsah základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nespočíva iba v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Zahŕňa taktiež právo na určitú kvalitu súdneho konania definovanú procesnými garanciami spravodlivého súdneho konania, ako je napr. právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, ktorá má byť v konkrétnom prípade poskytnutá. Zásada spravodlivosti obsiahnutá v práve na spravodlivé súdne konanie, ktoré vyplýva z čl. 46 ods. 1 ústavy, totiž vyžaduje, aby súdy založili svoje rozhodnutia na dostatočných a právne relevantných dôvodoch zodpovedajúcich konkrétnym okolnostiam prerokúvanej veci (m. m. III. ÚS 305/08). Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam,

prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03).

15. Aj judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) vo vzťahu k čl. 6 ods. 1 dohovoru uvádza, že hoci tento článok zaväzuje súd, aby odôvodnil svoje rozhodnutie, neznamená to, aby na každý argument strany konania dal podrobnú odpoveď (rozsudok ESLP vo veci Van Hurk v. Holandsko z 19. 4. 1994, sťažnosť č. 16034/90, § 61). Otázku, či súd splnil svoju povinnosť odôvodniť rozhodnutie, možno posúdiť len so zreteľom na okolnosti daného prípadu. Rozsah, na ktorý sa povinnosť súdov odôvodniť svoje rozhodnutia vzťahuje, môže byť podľa povahy rozhodnutia rôzny. Medziiným, je potrebné zohľadniť aj rôznorodosť návrhov, ktoré strana konania môže podať na súdy, ako aj rozdiely existujúce v zmluvných štátoch v súvislosti s právnou úpravou, zvyklosťami, právnymi názormi a vynášaním a vyhotovovaním rozhodnutí (rozsudok ESLP vo veci Ruiz Torija a Hiro Balani v. Španielsko z 9. 12. 1994, sťažnosť č. 18390/91). Skutočnosť, že súd neprejedná každú podrobnosť tvrdenú stranou konania, nie je sama osebe v rozpore s požiadavkou spravodlivého prejednávania veci. Podstatné však je, aby sa neprehliadlo právo strany konania byť vypočutou a aby súd posúdil tvrdenia strany konania, hoci sa to explicitne neodrazí v konečnom rozhodnutí (rozhodnutie č. 10153/82 z 13. 10. 1986, D. R. 49, s. 67, 74). Odvolací súd sa tiež v zásade môže obmedziť na prevzatie odôvodnenia nižšieho súdu (rozsudok ESLP vo veci Helle v. Fínsko z 19. 12. 1997, č. 20772/92).

16. Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje. Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

17. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

18. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

19. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania, a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc, b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37, c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom, d) ktorý je neprípustný, e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou, f) ktorý je podaný oneskorene, g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

20. Predmetom ústavnej sťažnosti je námietka porušenia základných práv sťažovateľky podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu rozsudkom krajského súdu sp. zn. 24 S 152/2017 z 31. júla 2018 vo výroku o náhrade trov konania (body 3 až 3.3) a uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 6 Asan 25/2018 z 25. septembra 2019 (body 5 až 5.2) spočívajúca predovšetkým v nesúhlase sťažovateľky s rozhodnutiami oboch správnych súdov, resp. s ich záverom o nepriznaní náhrady trov konania sťažovateľke pre existenciu dôvodov hodných zreteľa podľa § 167 ods. 3 písm. a) SSP.

III.1 K námietke porušenia základných práv sťažovateľky podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým rozsudkom krajského súdu vo výroku o náhrade trov konania

21. Podľa § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak o ochrane základných práv a slobôd sťažovateľa vo veci, ktorej sa ústavná sťažnosť týka, je príslušný rozhodovať iný súd, ústavný súd uznesením ústavnú sťažnosť odmietne pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

22. Účastník správneho súdneho konania má právo podať za zákonom stanovených podmienok proti rozhodnutiu krajského súdu vrátane rozhodnutia krajského súdu o nároku na náhradu trov konania kasačnú sťažnosť (§ 438 ods. 1 a § 439 ods. 1 SSP), o ktorej rozhoduje najvyšší súd ako súd kasačný. Sťažovateľka toto svoje právo aj využila.

23. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd konštatuje, že na preskúmanie napadnutého rozsudku krajského súdu vo výroku o náhrade trov konania bol príslušný najvyšší súd, ktorého právomoc predchádzala právomoci ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam sťažovateľky podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy a právam podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu, preto ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie.

III.2 K námietke porušenia základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu

24. K námietkam sťažovateľky proti uzneseniu najvyššieho súdu treba uviesť, že rozhodovanie o trovách konania je integrálnou súčasťou správneho súdneho konania, a ako také spadá pod čl. 46 ods. 1 ústavy, prostredníctvom ktorého sa zaručuje každému základné právo na súdnu ochranu. Všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže postupom, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo strany sporu na súdnu ochranu. Či je základné právo

na súdnu ochranu naplnené reálnym obsahom (čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 46 ods. 4 ústavy), určuje zákonná úprava náhrady trov konania v správnom súdnictve obsiahnutá v piatej hlave Správneho súdneho poriadku. Procesné predpisy, ktoré upravujú náhradu trov konania v správnom súdnictve, preto treba vykladať v súlade s takto vymedzeným obsahom a účelom základného práva na súdnu ochranu.

25. Ústavný súd posudzuje problematiku náhrady trov konania zásadne iba v ojedinelých prípadoch a k zrušeniu napadnutého rozhodnutia o náhrade trov konania pristupuje len za celkom výnimočných okolností (IV. ÚS 248/08, IV. ÚS 182/09, IV.ÚS481/2013), ak zistí, že rozhodnutím všeobecného súdu došlo k procesnému excesu, ktorý zakladá zjavný rozpor s princípmi spravodlivého súdneho konania.

26. Otázka náhrady trov konania dosahuje ústavnoprávnu dimenziu vtedy, pokiaľ by bol v procese interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení všeobecne záväzného právneho predpisu zo strany všeobecného súdu obsiahnutý prvok svojvôle alebo extrémny rozpor s princípom spravodlivosti (napr. v dôsledku prílišného formalizmu), či celkom nedostatočného odôvodnenia vydaného rozhodnutia (I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011, III.ÚS 47/2013, III. ÚS 457/2014, III. ÚS 609/2014, I. ÚS 504/2019).

27. V danom prípade najvyšší súd napadnutým uznesením zamietol kasačnú sťažnosť sťažovateľky proti výroku rozsudku krajského súdu sp. zn. 24 S 152/2017 z 31. júla 2018, ktorým sťažovateľke nepriznal náhradu trov konania pre existenciu dôvodov hodných zreteľa, ktoré vo vzťahu ku skutku – nelegálnemu zamestnávaniu spočívali v zmene právnej úpravy.

28. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka v ústavnej sťažnosti (ale ani v kasačnej sťažnosti) nevzniesla žiadne námietky proti uvedenému rozsudku krajského súdu, pokiaľ išlo o skutok – nedodržanie povinnosti poskytovať zamestnancom stravovanie podľa § 152 ods. 1 a 2 Zákonníka práce.

29. V zmysle § 167 ods. 3 písm. a) SSP nemusí správny súd priznať náhradu trov konania z dôvodov hodných osobitného zreteľa. Toto ustanovenie predstavuje odchýlku zo zásady zodpovednosti za výsledok (§ 167 ods. 1 a § 168 SSP) aj zo zásady zodpovednosti za zavinenie (§ 171 ods. 1 SSP). Nepriznanie náhrady trov z dôvodov hodných osobitného zreteľa znamená, že správny súd nemusí zaviazat' neúspešného účastníka konania nahradiť trovy konania úspešnému účastníkovi, resp. nemusí zaviazat' účastníka konania, ktorý spôsobil vznik trov svojím zavinením, aby tieto trovy nahradil druhému účastníkovi.

30. „Správny súdny poriadok pre rozhodnutie o nepriznaní trov konania podľa § 167 ods. 3 písm. a) vyžaduje splnenie iba jednej podmienky, a to že musí ísť o dôvody hodné osobitného zreteľa... Nesporne však nepriznanie náhrady trov konania aj podľa § 167 ods. 3 písm. a) SSP bude možné len výnimočne, napriek tomu, že to zákon výslovne neuvádza. Dôvody hodné osobitného zreteľa (ani výnimočné okolnosti) zákon neuvádza ani exemplifikatívne. Výklad týchto podmienok ponecháva na súdnej praxi. To však neznamená, že tým vytvára priestor na celkom voľnú úvahu správneho súdu... K dôvodom hodným osobitného zreteľa môže dôjsť vo vzťahu k určitým druhom konania alebo určitej procesnej situácii, kde sa tieto často vyskytujú, a tento dôvod je daný charakterom tohto konania alebo charakterom procesnej situácie... Ak správny súd má v úmysle použiť moderačné právo alebo ak ho niektorý z účastníkov konania navrhne, musí správny súd umožniť druhému účastníkovi, aby sa k tomu vyjadril (k zámeru aj k dôkazom)... Existenciu dôvodov hodných osobitného zreteľa musí správny súd vo svojom rozhodnutí riadne a presvedčivo odôvodniť, pretože v opačnom prípade by mohlo ísť o postup, ktorý by mohol mať znaky svojvôle.“ (Baricová, J., Fečík, M., Števček, M., Filová, A. a kol. Správny súdny poriadok. Komentár. Bratislava : C. H. Beck, 2018, s. 813 – 820.)

31. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd po oboznámení sa s obsahom napadnutého uznesenia dospel k záveru, že najvyšší súd postupoval v medziach svojej právomoci, pričom sa nedopustil takého výkladu a aplikácie príslušnej zákonnej právnej úpravy, t. j. § 167 ods. 3 písm. a) SSP a § 461 SSP, ktorými by poprel ich účel a význam. Napadnutý rozsudok najvyššieho súdu nie je svojvoľný ani zjavne neodôvodnený

a nevyplýva z neho ani taká aplikácia príslušných procesnoprávných noriem, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu. Inými slovami, napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nemožno označiť za arbitrárne v tom smere, že by závery ním formulované boli zjavne nelogické, ústavne neudržateľné alebo že by náležite neodôvodňovalo výnimočnosť aplikácie § 167 ods. 3 písm. a) SSP v danom prípade.

32. Najvyšší súd v odôvodnení napadnutého uznesenia primeraným spôsobom reagoval aj na námietky sťažovateľky týkajúce sa „odklonu krajského súdu od ustálenej súdnej praxe“, pričom konštatoval, že rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 6 Sžo 150/2015 z 28. júna 2017, ako aj rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 6 S 91/2015 zo 7. septembra 2016 sa týkali skutkovo a právne odlišných vecí, preto ich nie je možné na daný prípad aplikovať. V tejto súvislosti ústavný súd podotýka, že sťažovateľka ani v ústavnej sťažnosti nekonkretizovala iné súdne rozhodnutia, ktoré by boli skutkovo a právne totožné s jej vecou.

33. Z odôvodnenia rozsudku krajského súdu sp. zn. 24 S 152/2017 z 31. júla 2018 (bod 12) napokon vyplýva aj to, že krajský súd sťažovateľke umožnil vyjadriť svoje stanovisko k použitiu § 167 ods. 3 SSP, čo urobila, keď uviedla, že v danej veci nevidí žiadny dôvod na jeho aplikáciu.

34. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s názormi najvyššieho súdu nestotožňuje, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozsudku najvyššieho súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010).

35. Z uvedených dôvodov ústavný súd ústavnú sťažnosť v časti, ktorou sťažovateľka namietala porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu, odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

III.3 K námietke porušenia základného práva sťažovateľky podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým uznesením najvyššieho súdu

36. Ústavnú sťažnosť v časti, ktorou sťažovateľka namietala porušenie svojho základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým uznesením najvyššieho súdu, ústavný súd odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú, keď vychádzajúc z tvrdenia sťažovateľky o narušení zásady legitímneho očakávania v aplikácii základných zásad priznávania náhrady trov konania, pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti nezistil žiadnu možnosť porušenia označených práv sťažovateľky, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (m. m. I. ÚS 66/98, III. ÚS 168/05, IV. ÚS 136/05, I. ÚS 453/2011).

37. „Článok 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky zabezpečuje každému rovnaké predpoklady a možnosti nadobúdať veci do vlastníctva za podmienok, ktoré sú upravené v Ústave Slovenskej republiky alebo v ďalších zákonoch. Vlastnícke právo každej osoby má rovnaký zákonný obsah a požíva ochranu bez ohľadu na to, či ide o štát, právnickú osobu, obec alebo fyzickú osobu. Z formulácie obsiahnutej v čl. 20 ods. 1 ústavy však nemožno vyvodzovať ústavné právo získať vec do svojho vlastníctva (vlastniť majetok) bez dodržania predpokladov, ktoré sú na tento účel upravené zákonmi.“ (I. ÚS 128/95).

38. Právny názor ústavného súdu, ktorým sa účel ochrany vlastníka podľa čl. 20 ústavy identifikuje s osobou, ktorá naozaj je vlastníkom, a nie aj s tými, ktorí sa usilujú o nadobudnutie vlastníctva, je konformný s právnym názorom Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorého vlastnícke právo zaručené čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd nezahŕňa právo nadobudnúť majetok (Marekx Case, séria A, 1979, č. 31; Van der Musselle Case, séria A, 1983, č. 70).

39. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľky uvedenými v petite nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. júla 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu